

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4703]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO—C1 : Compulsory Paper

(Modern Political Thinkers)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Explain the Machiavelli's advice to the king.
 - (ii) Describe the "Social Contract" theory of John Locke.

- 2.** Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Explain the Rousseau's concept of "General Will".
 - (ii) Describe the Marx's "Theory of Surplus Value".

- 3.** Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
 - (i) Explain the Rousseau's concepts of "Sovereignty".
 - (ii) Explain the Machiavelli's views on "Human Nature".
 - (iii) Describe the Hegel's thought on "Liberty".
 - (iv) Explain the features of "Dialectical Materialism" told by Marx.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (i) Explain *two* types of “Morality” given by Machiavelli.
 - (ii) Explain the Locke’s “Classification of Government”.
 - (iii) Describe the “Dialectical Method” told by Hegel.
 - (iv) Explain the Hegel’s thought on “Civil Society”.
 - (v) Explain the Rousseau’s views on “State Nature”.
 - (vi) Describe the Marx’s concept of “Stateless Society”.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]
 - (i) मॅकेव्हेलीने राजाला दिलेला सल्ला स्पष्ट करा.
 - (ii) जॉन लॉकच्या “सामाजिक करार” सिद्धांताचे वर्णन करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]
 - (i) रूसोची “सामुदायीक ईहेची” संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (ii) मार्क्सचा “अतिरिक्त मूल्य” सिद्धांत स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
 - (i) रूसोची “सार्वभौमत्वाची” संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (ii) मानवी स्वभावासंबंधी मॅकेव्हेलीचे विचार स्पष्ट करा.
 - (iii) स्वातंत्र्यासंबंधी हेगेलच्या विचाराचे वर्णन करा.
 - (iv) मार्क्सचा “द्वंदात्मक वस्तूवादाची” वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (i) मॅकेव्हेलीने सांगितलेले नैतिकतेचे दोन प्रकार स्पष्ट करा.
- (ii) लॉकने शासनसंस्थेचे केलेले वर्गिकरण स्पष्ट करा.
- (iii) हेगेलने प्रतिपादन केलेल्या “द्वंद्वत्मक पद्धतीचे” वर्णन करा.
- (iv) नागरी समाजाच्या संदर्भातील हेगेलचे विचार स्पष्ट करा.
- (v) निसर्गावस्थेच्या संदर्भातील रूसोचे विचार स्पष्ट करा.
- (vi) मार्क्सची “राज्यविरहीत समाजाची” संकल्पना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4703]-102

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-C2—Compulsory Paper

(Public Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(i) Define Public Administration. Explain the nature and scope of Public Administration.

(ii) Explain the meaning and functions of Organisation.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(i) Explain the modern approaches to the study of Public Administration.

(ii) Explain the types of Recruitment.

P.T.O.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

- (i) POSDCORB view and integral view.
- (ii) Write meaning, nature and functions of Management.
- (iii) Explain merits and demerits of Bureaucracy.
- (iv) Explain the various types of Training.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Unity of command
- (ii) Promotion
- (iii) Estimate Committee
- (iv) Public Private Partnership
- (v) Hierarchy
- (vi) Importance of public administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) लोक प्रशासनाची व्याख्या द्या. लोकप्रशासनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (ii) संघटनेची अर्थ व कार्ये स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (i) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा आधुनिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (ii) भरतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (250 शब्दांत) : [20]
- (i) पोस्टकॉर्ब दृष्टिकोन व एकात्म-दृष्टिकोन.
- (ii) व्यवस्थापनाचा अर्थ, स्वरूप व कार्ये लिहा.
- (iii) लोकशाहीचे गुण व दोष स्पष्ट करा.
- (iv) प्रशिक्षणाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (100 शब्दांत) : [20]
- (i) आज्ञैक्य
- (ii) बढती
- (iii) अंदाज समिती
- (iv) सार्वजनिक खाजगी भागीदारी
- (v) पदसोपान
- (vi) लोकप्रशासनाचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4703]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

(PO-C3 : Compulsory Paper)

(Constitutional Process in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Evaluate the relationship between Fundamental Rights and Directive Principles.

(2) Explain the impact of various factors on Indian Constitution.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain the distinct features of Indian Federation.

(2) Explain the importance of Directive Principles.

3. Answer any *two* questions (**250** words each) : [20]

(1) Explain Right to Equality.

(2) Explain Right to Secularism in Indian Constitution.

(3) Explain the nature of Judicial Activism.

(4) Discuss on the nature of Indian Constitution.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Constituent Assembly
- (2) Role of Governor
- (3) Center-state legislative relationship
- (4) Sovereignty of people
- (5) Preliminary area of Rights of Judiciary
- (6) Legislative powers of Lok Sabha.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांना गुण दर्शवितात

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) मुलभूत हक्क आणि मार्गदर्शक तत्वे यांच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय राज्यघटनेवरील विविध घटकांचा प्रभाव स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय संघराज्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) मार्गदर्शक तत्वांचे महत्व विशद करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) समतेच्या हक्कांचे स्पष्टीकरण करा.
- (2) भारतीय राज्यघटनेतील धर्मनिरपेक्षतेचे परिक्षण करा.
- (3) न्यायालयीन कार्यप्रवणतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) भारतीय राज्यघटनेच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) घटना समिती
- (2) राज्यपालाची भूमिका
- (3) केंद्र-राज्य कायदेविषयक संबंध
- (4) जनतेचे सार्वभौमत्व
- (5) न्यायालयाचे प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र
- (6) लोकसभेचे कायदेविषयक अधिकार.

Total No. of Questions—4+4+4+4+4] [Total No. of Printed Pages—15

Seat No.	
-------------	--

[4703]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

(PO-01 : Optional Paper) : (Political Thought in Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Discuss Jawaharlal Nehru's views on Democratic Socialism.

(2) Explain Dr. Ambedkar's views on Democracy.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain the Maulana Azad's views on 'Nationalism'.

(2) Examine Mahatma Gandhi's concept on 'Non-violence'.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

- (1) Explain Mahatma Gandhi's idea of Gramrajya.
- (2) Evaluate Nehru's views on secularism.
- (3) Dr. Ambedkar's idea of 'Social Justice'.
- (4) Evaluate Raja Ram Mohan Roy's views about law.

4. Write short notes on any *four* (each in **100** words) : [20]

- (1) Jawaharlal Nehru and Parliamentary Democracy.
- (2) Raja Ram Mohan Roy's views on Individual Liberty.
- (3) Mahatma Gandhi's concept of Trusteeship.
- (4) Maulana Azad's ideas on 'Religion'.
- (5) Dr. Ambedkar's views on Liberalism.
- (6) Pandit Nehru on Humanism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) जवाहरलाल नेहरूचा लोकशाही समाजवादविषयक विचारांची चर्चा करा.
- (2) डॉ. आंबेडकरांचे लोकशाहीविषयक विचार विशद करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) मौलाना आझाद यांचा राष्ट्रवादविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (2) महात्मा गांधीच्या अहिंसाविषयक संकल्पनेचे परीक्षण करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) महात्मा गाँधीजी ग्रामराज्याची कल्पना स्पष्ट करा.
- (2) नेहरूचा धर्मनिरपेक्षतेबाबतच्या मतांचे मूल्यमापन करा.
- (3) डॉ. आंबेडकरांचा सामाजिक न्यायविषयक विचार.
- (4) राजा राममोहन रॉय यांच्या कायदाविषयक विचारांचे मूल्यमापन करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) जवाहरलाल नेहरू आणि संसदिय लोकशाही
- (2) राजा राममोहन रॉय यांचे व्यक्तीस्वातंत्र्यविषयक विचार
- (3) महात्मा गांधींचे विश्वस्त संकल्पनेविषयक विचार
- (4) मौलाना आझाद यांचे धर्मविषयक विचार
- (5) आंबेडकरांचा उदारमतवाद
- (6) पंडित नेहरूचा मानवतावाद.

(PO-02 : Optional Paper) : (Modern Political Ideologies)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain various types of democratic socialism.
 - (2) What is Nationalism ? Discuss the types of Nationalism.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Describe the meaning and nature of fascism.
 - (2) Explain various types of liberalism.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Write the causes of emergence of fascism.
 - (2) Describe the nature of social democracy.
 - (3) Explain Marx's concept of dialectical materialism.
 - (4) Describe the meaning and nature of the liberalism.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
 - (1) Principles of democratic socialism
 - (2) Types of Nationalism

- (3) Corporate state
- (4) Class struggle
- (5) Religious nationalism
- (6) Guild socialism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
 - (1) लोकशाही समाजवादाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 - (2) राष्ट्रवाद म्हणजे काय हे सांगून राष्ट्रवादाच्या प्रकाराची चर्चा करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
 - (1) फॅसिझमचा अर्थ आणि स्वरूप वर्णन करा.
 - (2) उदारमतवादाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
 - (1) फॅसिझमच्या उदयाची कारणे द्या.
 - (2) सामाजिक लोकशाहीची स्वरूपाची चर्चा करा.
 - (3) मार्क्सची द्वंद्वत्मक भौतिकवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (4) उदारमतवादाचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) लोकशाही समाजवादाचे मुलतत्वे
- (2) राष्ट्रवादाचे प्रकार
- (3) महामंडळात्मक राज्य
- (4) वर्ग संघर्ष
- (5) धार्मिक राष्ट्रवाद
- (6) व्यवसाय संघवाद.

[4703]-104

(PO-03 : Optional Paper) : (Indian Administration)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) “Indian Administrative System is a legacy of British rule.”
Comment.
 - (2) Discuss the role of Cabinet Committees in the Administrative System in India.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the role of Governor in State Administration.
 - (2) State organization and functions of Ministry of Finance.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain the role of Civil Services in Indian Administration.
 - (2) Explain the functions of Cabinet Secretariat.
 - (3) Explain the functions of Backward Class Commission.
 - (4) Examine developmental challenges before Indian Administration.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Committed Bureaucracy
- (2) Administrative Tribunals
- (3) National Development Council
- (4) Estimate Committee
- (5) Ministry of Defence
- (6) Framework of Indian Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) “भारतीय प्रशासन व्यवस्था ही ब्रिटिश सत्तेचा वारसा आहे.” भाष्य करा.
- (2) ‘भारतीय प्रशासनातील कॅबिनेट समित्यांची भूमिका’—याविषयी चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) राज्यपालांची राज्य प्रशासनातील भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) वित्त मंत्रालयाचे संघटन आणि कार्ये स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय प्रशासनातील सनदी सेवांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) केंद्रिय सचिवालयाची कार्ये विशद करा.
- (3) मागासवर्गीय आयोगाची कार्ये लिहा.
- (4) भारतीय प्रशासनापुढील विकासविषयक आव्हानाचे परीक्षण करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) नोकरशाहीची बांधीलकी
- (2) प्रशासकीय लवाद
- (3) राष्ट्रीय विकास महामंडळ
- (4) अंदाज समिती
- (5) संरक्षण मंत्रालय
- (6) भारतीय प्रशासनाची आकृतीबंध.

(PO-04 : Optional Paper) : (Development Administration)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the goals of development in Developing Nations.
 - (2) Describe the influences of socio-political elements in development process.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the policies of agricultural and industrial development and its impact on the country.
 - (2) Discuss the problems related to recruitment of Bureaucracy.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Discuss 73rd and 74th amendments regarding peoples self development and empowerment.
 - (2) Need of training to Civil Servants
 - (3) Principles of promotion
 - (4) Explain the role of Democracy Vs. Development process.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
 - (1) The programmes of Rural Development.
 - (2) The policies for Cultural Development.

- (3) Problems of development in developing countries.
- (4) Administrator's recruitment.
- (5) The programmes for Urban Development.
- (6) Changing role of Bureaucracy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
 - (1) विकसनशील देशांतील विकासाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
 - (2) विकास प्रक्रियेवरील सामाजिक-राजकीय घटकांचा प्रभाव वर्णन करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
 - (1) कृषी आणि औद्योगिक विकासांच्या धोरणांची चर्चा करून त्यांचे देशावरील परिणामांची चर्चा करा.
 - (2) नोकशाहीतील भरती संदर्भातील समस्यांची चर्चा करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
 - (1) 73वी व 74वी घटनादुरुस्ती लोकांच्या स्वयंविकास आणि सक्षमीकरण संदर्भात चर्चा करा.
 - (2) सनदी सेवकांची प्रशिक्षणाची आवश्यकता.
 - (3) बढतीचे तत्वे
 - (4) लोकशाही भूमिका विरुद्ध विकास प्रक्रिया स्पष्ट करा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) ग्रामीण विकासाचे कार्यक्रम
- (2) सांस्कृतिक विकासाची धोरणे
- (3) विकसनशील देशांतील विकास प्रक्रिये समोरील समस्या
- (4) प्रशासकांची भर्ती
- (5) नागरी विकासाचे कार्यक्रम
- (6) नोकऱशाहीची बदलती भूमिका.

[4703]-104

(PO-05 : Optional Paper) : (India's Foreign Policy)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) :

[20]

(1) Examine India's Foreign Policy as an expression of her National Interest.

(2) Write an essay on India-China relations.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) :

[20]

(1) Write the relevance of Non-alignment Movement

(2) Write an essay on India-Pakistan relations.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) :

[20]

(1) Nehru : an architect of India's Foreign Policy. Discuss.

(2) Explain the role played by India in Non-aligned Movement.

(3) Explain strategic importance of Indian Ocean.

(4) Explain the global factor of India's Foreign Policy.

4. Write notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Continuity in India's Foreign Policy
- (2) Historical Background of NAM
- (3) Tibet factor in India's Foreign Policy
- (4) Panchasheel
- (5) Havana Conference
- (6) GATT.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारताचे परराष्ट्र धोरण म्हणजे भारताच्या 'राष्ट्रहिताचे' प्रतिबिंब होय स्पष्ट करा.
- (2) 'भारत-चीन संबंध' याविषयावर निबंध लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) अलिप्ततावादी चळवळीची उपयुक्तता लिहा.
- (2) 'भारत-पाकिस्तान संबंध' या विषयावर निबंध लिहा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) नेहरू : भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे शिल्पकार. चर्चा करा.
- (2) अलिप्ततावादी चळवळीतील भारताची भूमिका स्पष्ट करा.
- (3) भारतीय महासागराचे सामारिक महत्व स्पष्ट करा.
- (4) भारतीय परराष्ट्र धोरणातील जागतिक घटक स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (1) भारताच्या परराष्ट्रधोरणातील सातत्य
- (2) 'नाम' चा ऐतिहासिक आढावा
- (3) भारताच्या परराष्ट्र धोरणातील तिबेट घटक
- (4) पंचशील
- (5) हवाना परिषद्
- (6) गॅट.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4703]-201

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-C4 : Compulsory Paper

(Public Policy)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) What is Public Policy ? Explain the nature and scope of Public Policy.

(ii) Discuss the impact of Privatisation and Globalisation on Public Policy.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Discuss Public Policy regarding empowerment of women.

(ii) Evaluate the National Educational Policy in India.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

- (i) Explain importance of Policy Science.
- (ii) Discuss Media as a major actor in the policy process.
- (iii) Discuss Industrial Policy of India.
- (iv) Discuss New Agricultural Policy of India.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Policy-Analysis
- (ii) NGO and Public Policy
- (iii) Significance of Public Policy
- (iv) Privatisation
- (v) Service Sector
- (vi) Judiciary and Public Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या (**500** शब्दात) : [20]

- (i) सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय ? सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (ii) सार्वजनिक धोरणावरील खाजगीकरण व जागतिकीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या (500 शब्दात) : [20]
- (i) महिला सबलीकरणाविषयी सार्वजनिक धोरणाची चर्चा करा.
- (ii) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]
- (i) धोरणशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (ii) संपर्कमाध्यमे-धोरणप्रक्रियेतील महत्त्वाचा घटक म्हणून चर्चा करा.
- (iii) भारतातील औद्योगिक धोरणाची चर्चा करा.
- (iv) भारताचे नवीन कृषिविषयक धोरणाची चर्चा करा.
4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]
- (i) धोरणविश्लेषण
- (ii) स्वयंसेवी संघटना आणि सार्वजनिक धोरण
- (iii) सार्वजनिक धोरणाचे महत्त्व
- (iv) खाजगीकरण
- (v) सेवाक्षेत्र
- (vi) न्यायमंडळ व सार्वजनिक धोरण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4703]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-C-05 : Compulsory Paper

(Theory of International Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(i) Evaluate critically the Realist theory propounded by Hans Morgenthau.

(ii) Explain various new security challenges in International areas.

P.T.O.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
- (i) What is Balance of Power ? Explain its relevance in today's world.
 - (ii) Discuss in detail the Microcosmic theory of Conflict.
3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
- (i) *Any one* Geo-political theory of International Politics.
 - (ii) Marxist approach of International Politics.
 - (iii) New-Liberalism.
 - (iv) Issue of Deterrence.
4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (i) Ecology and International Politics
 - (ii) Gender and International Politics
 - (iii) Environmental theories of International Politics
 - (iv) Threats to Sovereignty
 - (v) Structural realism
 - (vi) Terrorism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

(i) हॅन्स मॉर्गेन्थॉच्या वास्तववादी सिद्धांताचे चिकित्सक विवेचन करा.

(ii) आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रातील विविध नवी सुरक्षा आव्हाने स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

(i) सत्ता संतुलन म्हणजे काय ? त्याची आजच्या जगातील उपयुक्तता स्पष्ट करा.

(ii) संघर्षाच्या शैक्षिक सिद्धांताची सविस्तरपणे चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

(i) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील एक भू-राजकीय सिद्धांत.

(ii) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा मार्क्सवादी सिद्धांत.

(iii) नव-उदारमतवाद.

(iv) प्रतिशोध्याचा मुद्दा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (i) परिस्थितीशास्त्र व आंतरराष्ट्रीय राजकारण
- (ii) लिंगभेद आणि आंतरराष्ट्रीय राजकारण
- (iii) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या संदर्भात पर्यावरणीय सिद्धांत
- (iv) सार्वभौमत्वान्न आह्वान
- (v) रचना वास्तववाद
- (vi) दहशतवाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4703]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-C6-Compulsory Paper

(Comparative Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) What is constitutionalism ? Discuss the challenges to constitutionalism.
 - (ii) Discuss the recent trends in Federalism.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Discuss the nature of 'Interest Group' and their role in the Democratic political system.
 - (ii) Explain the powers and functions of Legislature.
3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (i) Compare the party system in France, Switzerland and India.
 - (ii) Discuss the nature of Federalism.
 - (iii) Discuss the functions of the Executive.
 - (iv) Discuss the role of Bureaucracy.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Judicial Review in India
- (ii) Nature of constitutions
- (iii) Merits of Bureaucracy
- (iv) Two-party System
- (v) Role of Executive
- (vi) Challenges of Constitutionalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (i) घटनावाद म्हणजे काय ? घटनावादापुढील आव्हानांची चर्चा करा.
- (ii) संघराज्यवादातील आधुनिक प्रवाहांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (i) हितसंबंधी गटाचे स्वरूप आणि लोकशाही राजकीय व्यवस्थामधील त्यांची भूमिका यावर चर्चा करा.
- (ii) कायदेमंडळाचे अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (i) फ्रान्स, स्वित्झर्लंड आणि भारतातील पक्ष पद्धतीची तुलना करा.
- (ii) संघराज्यवादाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (iii) कार्यकारी मंडळाच्या कार्याची चर्चा करा.
- (iv) नोकरशाहीच्या भूमिकेची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (i) भारतातील न्यायालयीन पुनर्विलोकन
- (ii) राज्यघटनेचे स्वरूप
- (iii) नोकरशाहीचे गुण
- (iv) द्विपक्ष पद्धती
- (v) कार्यपालिकेची भूमिका
- (vi) घटनावादासमोरील आव्हाने.

Total No. of Questions—4+4+4+4+4] [Total No. of Printed Pages—15

Seat No.	
-------------	--

[4703]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-06 : Optional Paper

(Political Thought in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Write an essay on V.R. Shinde's contribution to political thought in Maharashtra.

(ii) Explain Lokmanya Tilak's Doctrine of Chatusutri.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Explain V.D. Savarkar thought on Social Reform.

(ii) Comment on Acharya Javdekar's theory of Satyagrahi Samajvad.

3. Answer any *two* questions of the following (in **250** words each) : [20]

(i) Discuss Mahatma Phule's views on Equality.

(ii) Discuss Lokmanya Tilak's views on 'Cultural Nationalism'.

(iii) Write a note on V. D. Savarkar's views on Hindu Nationalism.

(iv) Discuss V.R. Shinde's views on untouchability.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Lokmanya Tilak's views on ends and means
- (ii) Mahatma Phule's views on Power
- (iii) Savarkar's views on Hindu Nationalism
- (iv) Lokmanya Tilak's views on Swadeshi
- (v) Indian National Movement
- (vi) Acharya Javdekar's views on 'Gandhism'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (i) महाराष्ट्रातील राजकीय विचाराला वि.रा. शिंदे यांचे योगदान या विषयावर निबंध लिहा.
- (ii) लोकमान्य टिळकांचा चतुःसुत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (i) वि. दा. सावरकरांचा सामाजिक सुधारणाविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (ii) आचार्य जावडेकर यांच्या सत्याग्रही समाजवाद सिद्धांतावर भाष्य करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (i) महात्मा फुले यांचे समताविषयक विचारांची चर्चा करा.

- (ii) लोकमान्य टिळकांच्या 'सांस्कृतिक राष्ट्रवाद'विषयक विचारावर चर्चा करा.
- (iii) वि.दा. सावरकरांच्या हिंदू राष्ट्रवादाविषयी टिपण लिहा.
- (iv) वि.रा. शिंदे यांच्या अस्पृश्यताविषयक विचारावर चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (i) लोकमान्य टिळकांचा साध्य-साधनविषयक विचार
- (ii) महात्मा फुले यांचे 'सत्ता'विषयक विचार
- (iii) सावरकरांच्या हिंदू राष्ट्रवादविषयक विचार
- (iv) लोकमान्य टिळकांचा स्वदेशीविषयक विचार
- (v) भारतीय राष्ट्रीय चळवळ
- (vi) आचार्य जावडेकरांचे गांधीवादविषयक विचार.

PO-07 : Optional Paper

(Contemporary Political Ideologies)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the critique of “End of Ideology debate by C. Wright Mills.

(ii) Explain the Neo-liberal thought of Robert Nozick.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the types of Feminism.

(ii) Explain the origin of Liberalism.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Discuss the concept of ‘End of Ideology’.

(ii) State the critique of Marxist theory of State.

(iii) Discuss the Marxist concept of Alienation.

(iv) Explain the theory of “Surplus Value”.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Orthodox Marxism
- (ii) Women Liberation
- (iii) Feminism
- (iv) Marxist concept of State
- (v) Humanistic Interpretation of Marx
- (vi) Green's Democracy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) सी. राईट मिल्स यांनी “विचारप्रणालीचा अंत” यावर केलेली टिकात्मक चर्चा करा.

(ii) रॉबर्ट नॉझिक यांचा नवउदारमतवादी विचार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) स्त्रीवादाचे प्रकार स्पष्ट करा.

(ii) उदारमतवादाचा उदय स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

(i) ‘विचारप्रणालीचा अंत’ या संकल्पनेवर चर्चा करा.

(ii) राज्याच्या मार्क्सवादी सिद्धांतावर टीका करा.

(iii) “माक्सवादी परात्मभाव” संकल्पना स्पष्ट करा.

(iv) “अतिरीक्त मूल्य सिद्धांत” स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

(i) सनातनी माक्सवाद

(ii) स्त्री-मुक्ती

(iii) स्त्रीवाद

(iv) राज्याची माक्सवादी संकल्पना

(v) माक्सचे मानवतावादी विश्लेषण

(vi) ग्रीनने सांगितलेली लोकशाही.

PO-08 : Optional Paper

(State and Local Administration)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Evaluate the women welfare programme in State Administration.

(2) Explain the power and functions of Governor.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain the structure, role and functions of Municipal Corporation.

(2) Explain the power and functions of Chief Minister.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain the importance of 73rd amendment.

(2) Explain Legislative Control over Administration.

(3) Explain the role and importance of Secretariate.

(4) Explain importance of Right to Information.

4. Write short notes on any *four* in **100** words each : [20]

- (1) Functions of Municipality
- (2) Three-tier system of Panchayat Raj
- (3) Cantonment Board
- (4) Importance of role of Municipal Commissioner
- (5) Lokpal and Lokayukt
- (6) State Planning Commission.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) राज्यशासनातील महिला कल्याणविषयक कार्यक्रमाचे मूल्यमापन करा.
- (2) राज्यपालांचे अधिकार व कामे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) महानगरपालीकेची रचना, भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.
- (2) मुख्यमंत्र्याचे अधिकार व कामे स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) 73व्या घटनादुरुस्तीचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) कायदेमंडळाचे प्रशासनावरील नियंत्रण स्पष्ट करा.
- (3) सचिवालयाची भूमिका व महत्व स्पष्ट करा.
- (4) माहितीच्या अधिकाराचे महत्व स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) नगरपालीकेची कामे
- (2) त्रिस्तरीय पंचायतराज्य व्यवस्था
- (3) कटक मंडळ
- (4) नगरायुक्ताच्या भूमीकेचे महत्व
- (5) लोकपाल व लोकायुक्त
- (6) राज्य नियोजन मंडळ.

PO-09 : Optional Paper

(Current Trends in Development Administration)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Discuss International aspect of Development Administration.
 - (ii) Explain the role of non-official agencies and voluntary organization in Development.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (i) Explain the various structures and functions of the Machinery of Development.
 - (ii) Discuss the various challenges in front of Development Administration in the era of Globalization.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
 - (i) Role of voluntary organization in Development Administration.
 - (ii) International dimensions of Development.
 - (iii) Discuss the current trends in Development Administration.
 - (iv) Role of the U.N. in Development Administration.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

(i) Demand for New Economic Order for Development Administration

(ii) The problem of finance in front of Development Administration of Developing Countries

(iii) Role of non-official organization in Development Administration

(iv) Community Development Programme

(v) U.N. help to Development Planning

(vi) Changing nature of Industrial Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

(i) विकास प्रशासनातील आंतरराष्ट्रीय बाजूवर चर्चा करा.

(ii) बिगर-सरकारी संस्था व स्वयंसेवी संस्थांची विकास प्रशासनातील भूमिका स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

(i) विकास यंत्रणेच्या विविध रचना आणि कार्य स्पष्ट करा.

(ii) जागतिकीकरण पर्वातील विकास प्रशासनासमोरील विविध आव्हानांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (i) विकास प्रशासनातील स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका
- (ii) विकासाचे आंतरराष्ट्रीय अंग
- (iii) विकास प्रशासनातील प्रचलित प्रवाहावर चर्चा करा.
- (iv) विकास प्रशासनातील संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका.

4. कोणत्याही **चार**वर टीपा लिहा (प्रत्येकी **100** शब्दांत) : [20]

- (i) विकास प्रशासनासाठी नवीन आर्थिक व्यवस्थेची मागणी
- (ii) विकसनशील देशातील विकास प्रशासनासमोरील वित्तीय समस्या
- (iii) विकास प्रशासनातील बिगर-सरकारी संस्थांची भूमिका
- (iv) सामुदायिक विकास कार्यक्रम
- (v) संयुक्त राष्ट्र संघटनेचे विकास नियोजनातील सहकार्य
- (vi) औद्योगिक धोरणाचे बदलते स्वरूप.

[4703]-204

PO-10 : Optional Paper

(India in World Politics)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Discuss Indo-Pak Relations.

(ii) Discuss impact of Globalisation on India.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(i) Discuss Indo-US Relations.

(ii) Discuss issues of Confrontation between India and China.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

(i) Explain India's role in SAARC.

(ii) Explain objectives of ASEAN.

(iii) Explain India's approach to the 'Indian Ocean'.

(iv) Discuss Indo-Russia relations during the Cold War.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) European Union
- (ii) NPT and India
- (iii) Anti-terrorist measures by India
- (iv) Diego Garcia
- (v) India's image in nuclear field
- (vi) Issue of McMahon Line.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) भारत-पाकिस्तान संबंधांची चर्चा करा.
- (ii) जागतिकीकरणाच्या भारतावर झालेल्या परिणामांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) भारत-अमेरिका संबंधाची चर्चा करा.
- (ii) भारत आणि चीन मधील संघर्षाच्या प्रश्नांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (i) सार्कमधील भारताची भूमिका
- (ii) आशियानची उद्दिष्टे
- (iii) हिंदी महासागराविषयी भारताचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा
- (iv) शीतयुद्ध काळातील भारत-रशिया संबंधांची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (i) युरोपीय समूह
- (ii) एन.पी.टी. आणि भारत
- (iii) भारताच्या दहशतवादविरोधी उपाययोजना
- (iv) दिण्गो गार्शिया
- (v) आण्विक क्षेत्रातील भारताची प्रतिमा
- (vi) मॅकमोहन रेषेचा प्रश्न.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4703]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICAL SCIENCE

(PO-C7 : World Politics : Issues and Debates)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(i) What is forced policy ? Discuss the methods of forced diplomacy.

(ii) Discuss in detail the external influences on foreign policy.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(i) International Government Organisations (IGOs) and International Non-Governmental Organisations (INGOs) have challenged the nation-state. Discuss.

(ii) Critically evaluate the nature of terrorism in the 20th century.

P.T.O.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

- (i) Difference between disarmament and arms control.
- (ii) Meaning and types of IGOs and INGOs.
- (iii) State the methods of forced diplomacy.
- (iv) State the consequences of war in nuclear age.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (i) Disarmament
- (ii) Multipolarity
- (iii) Relation between Foreign Policy and Diplomacy.
- (iv) Civil war as a type of armed conflict.
- (v) Role of India in foreign policy decision making.
- (vi) Nature of new world order.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (i) दमन राजनय म्हणजे काय ? ते सांगून दमन राजनयाच्या पद्धतीची चर्चा करा.
- (ii) परराष्ट्र धोरण निर्मिती प्रक्रियेवर बाह्य घटकांच्या प्रभावाची सविस्तर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (i) आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटना (IGOs) व आंतरराष्ट्रीय बिगर-शासकीय संघटनांनी (INGOs) राष्ट्र-राज्य या संकल्पनेला आव्हान दिले आहे. चर्चा करा.
- (ii) 20व्या शतकातील दहशतवादाच्या स्वरूपाचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
- (i) निःशस्त्रीकरण व शस्त्रनियंत्रण यातील फरक सांगा.
- (ii) IGOs व INGOsचा अर्थ व प्रकार सांगा.
- (iii) सक्तीच्या राजनयाच्या पद्धती सांगा.
- (iv) अणु युगातील युद्धाचे परिणाम सांगा.
4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) [20]
- (i) निःशस्त्रीकरण
- (ii) बहुध्रुवीयता
- (iii) परराष्ट्र धोरण व राजनय यांच्यातील संबंध
- (iv) यादवी युद्ध सशस्त्र संघर्षाचा प्रकार
- (v) परराष्ट्र धोरणाच्या निर्णय प्रक्रियेत भारताची भूमिका
- (vi) नवीन जागतिक व्यवस्थेचे स्वरूप.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4703]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-C8 : Compulsory Paper

(Comparative Government)

(China, France, Iran and Nigeria)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

- (1) Evaluate the structure, process and functions of the National Peoples Congress of China.
- (2) Explain the nature of Constitutionalism in France.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

- (1) Critically examine the relationship between the Executive, Legislature and Judiciary in Nigeria.
- (2) Describe the role of religion in the government and politics of Iran.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

- (1) Ethnic groups in Nigeria
- (2) Role of Bureaucracy in China
- (3) Political Parties in Iran
- (4) Nature and role of Judiciary in France.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Rights of citizens in China
- (2) Challenges of Globalisation in Nigeria
- (3) Features of the French Party System
- (4) Nature of Nigerian Constitution
- (5) Role of Military in Iran
- (6) Nature of Judiciary in China.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) चीनच्या चीनी जनतेच्या राष्ट्रीय सभेची रचना, अधिकार व कार्ये याचे मूल्यमापन करा.
- (2) फ्रान्समधील घटनावादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]
- (1) नायजरियामधील कार्यकारीमंडळ, कायदेमंडळ आणि न्यायमंडळ यांतील संबंधाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) इराणच्या शासन आणि राजकारणात धर्माची असणारी भूमिका विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
- (1) नायजरियामधील वारंशिक गट
 - (2) चीनमधील नोकरशाहीची भूमिका
 - (3) इराणमधील राजकीय पक्ष
 - (4) फ्रान्समधील न्यायमंडळाचे स्वरूप व भूमिका.
4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) चीनमधील नागरिकांचे हक्क
 - (2) नायजरियामधील जागतिकीकरणाची आव्हाने
 - (3) फ्रान्सच्या पक्षपद्धतीची वैशिष्ट्ये
 - (4) नायजेरियाच्या राज्यघटनेचे स्वरूप
 - (5) इराणमधील लष्कराची भूमिका
 - (6) चीनमधील न्यायमंडळाचे स्वरूप.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4703]-303

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

Compulsory Paper : POC9

(Political Sociology)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) What do you mean by Political Sociology ? Explain the nature and scope of Political Sociology.
 - (2) State the process and agencies of Political Socialization.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the role of Social Movements in sharing the political agenda and influencing public policy.
 - (2) Discuss the various forms of collective violence.
3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Features of Behaviourism
 - (2) Levels of Political Participation
 - (3) Types of Social Movements
 - (4) Causes of Terrorism.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Civic culture
- (2) Factors influencing political participation
- (3) Types of Terrorism
- (4) Nature of Political Culture
- (5) Max Weber's view on authority
- (6) Bases of Social Movements.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) राजकीय समाजशास्त्र म्हणजे काय ? राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (2) राजकीय सामाजीकरणाची प्रक्रिया व माध्यमे सांगा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) राजकीय कार्यक्रमपत्रिका ढरविण्यातील व सार्वजनिक धोरणास प्रभावित करण्यासंबंधी सामाजिक चळवळीची भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) सामुहिक हिंसेच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) वर्तनवादाची वैशिष्ट्ये
- (2) राजकीय सहभागाच्या पातळ्या
- (3) सामाजिक चळवळीचे प्रकार
- (4) दहशतवादाची कारणे.

4. कोणत्याही **चार**वर टीपा लिहा (प्रत्येकी **100** शब्दांत) : [20]

- (1) नागरी संस्कृती
- (2) राजकीय सहभागावर प्रभाव टाकणारे घटक
- (3) दहशतवादाचे प्रकार
- (4) राजकीय संस्कृतीचे स्वरूप
- (5) मॅक्स वेबरचे अधिसत्तेवरील विचार
- (6) सामाजिक चळवळीचे आधार.

Total No. of Questions—4+4+4+4+4+4]

[Total No. of Printed Pages—16+2

Seat No.	
-------------	--

[4703]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

(Optional)

PO-011 : Social and Political Movement in India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically analyse the important issues involved in politics of Mobilization.

(2) Explain the New Social Management in India.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically examine the nature and consequences of Naxalite movement in India.

(2) Explain the issues of violence against women in India.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

(1) Non-Brahmin movement in Maharashtra

(2) OBC mobilization in India

P.T.O.

- (3) Causes of Regional Backwardness in India
- (4) Impact of globalization on farmers' movement in India.

4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Women's Empowerment
- (2) Project affected farmers movement
- (3) Environmental movement in India
- (4) Periyar and anti-caste movement
- (5) Mahatma Phule's contribution in anti-caste movement
- (6) Regionalism and demands of separate state.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) कृती प्रवणतेच्या राजकारणाशी संबंधित महत्वाच्या मुद्द्यांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) भारतातील नव-सामाजिक चळवळ स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील नक्षलवादी चळवळीचे स्वरूप आणि परिणाम यांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (2) भारतातील महिलांवरील अत्याचाराशी संबंधित मुद्दे स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्रातील ब्राह्मणेतर चळवळ
- (2) भारतातील इतरमागास जातींचे (OBC) संघटन
- (3) भारतातील प्रादेशिक मागासलेपणाची कारणे
- (4) भारतातील शेतकरी चळवळीवरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) महिला सक्षमीकरण
- (2) प्रकल्पग्रस्त शेतकऱ्यांच्या चळवळी
- (3) भारतातील पर्यावरणीय चळवळ
- (4) पेरियार आणि जातविरोधी चळवळ
- (5) जातविरोधी चळवळीतील महात्मा फुलेंचे योगदान
- (6) प्रादेशिकवाद आणि स्वतंत्र राज्याच्या मागण्या.

PO-012 : State Politics in India

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the changing nature of centre-state relations in India.
 - (2) Explain the Regional identity politics in India with respect of Maharashtra and Tamil Nadu.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the caste politics in India with reference to Maharashtra, Karnatka and Uttar Pradesh.
 - (2) Discuss about the rise of middle peasant castes in various states in India.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Linguistic Recognition of States
 - (2) Issues of Backwardness in India
 - (3) OBC politics in Maharashtra
 - (4) Communal politics since 1990 in India.

4. Write short notes on any *four* of the following (100 words each) : [20]

- (1) Water disputes between Karnataka and Tamil Nadu
- (2) Role of Governor in Indian State
- (3) Liberalization of Indian economy
- (4) Regional parties in India
- (5) OBC politics in Bihar
- (6) Demand of separate Telangana.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील केंद्र-राज्य संबंधाच्या बदलत्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (2) महाराष्ट्र आणि तामिळनाडू या राज्यांच्या संदर्भात भारतातील प्रादेशिक अस्मितेच्या राजकारणाचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्र, कर्नाटक व उत्तर प्रदेश या राज्यांच्या संदर्भातील भारतातील जातीय राजकारणाचा आढावा घ्या.
- (2) भारतातील विविध घटक राज्यांतील मध्यम शेतकरी जातींच्या उदयाबाबत चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर लिहा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) भाषावार प्रांतरचना
- (2) भारतातील मागासलेपणाचे मुद्दे
- (3) महाराष्ट्रातील ओ.बी.सी. राजकारण
- (4) भारतातील 1990 नंतरचे जमातवादी राजकारण.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) कर्नाटक आणि तामीळनाडूमधील पाणी वाटप वाद
- (2) भारतातील राज्यांतील राज्यपाळांची भूमिका
- (3) भारतीय अर्थव्यवस्थेचे उदारीकरण
- (4) भारतातील प्रादेशिक पक्ष
- (5) बिहारमधील ओ.बी.सी. राजकारण
- (6) स्वतंत्र तेलंगणाची मागणी.

[4703]-304

PO-013 : Political Process in Maharashtra

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the Politics of Linguistic identity in Maharashtra.
 - (2) Explain the rise of Maratha hegemony in Maharashtra and discuss the challenges before it.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the dominance and crisis of Co-operative Sector in Maharashtra.
 - (2) Discuss the issue of backwardness and regional imbalance in Maharashtra.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Changing nature of Dalit Politics
 - (2) Coalition Government
 - (3) Role of Samyukta Maharashtra Samiti in the rise of Maharashtra State
 - (4) Role of opposition parties in Maharashtra.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Politics of Urban Local Government
- (2) Marathwada Vikas Andolan
- (3) B.J.P.
- (4) Agricultural economy and role of State
- (5) Impact of Castes on Maharashtra Politics
- (6) Nagpur Pact.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्रातील भाषिक अस्मितेच्या राजकारणावर चर्चा करा.
- (2) महाराष्ट्रातील मराठा वर्चस्वाचा उदय स्पष्ट करून त्यापुढील आव्हानांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्रातील सहकार क्षेत्राच्या प्रभुत्वावर व समस्यांवर चर्चा करा.
- (2) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक असंतुलन व मागासलेपणाच्या मुद्द्यावर चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) दलित राजकारणाचे बदलते स्वरूप
- (2) आघाडी सरकारे

- (3) महाराष्ट्र राज्याच्या उदयातील संयुक्त महाराष्ट्र समितीची भूमिका
- (4) महाराष्ट्रातील विरोधी पक्षाची भूमिका.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) शहरी स्थानिक शासनाचे राजकारण
- (2) मराठवाडा विकास आंदोलन
- (3) भारतीय जनता पक्ष
- (4) कृषी अर्थव्यवस्था आणि राज्याची भूमिका
- (5) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील जातीचा प्रभाव
- (6) नागपूर करार.

PO-014 : Party System in India

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Write an essay on the dominance and decline of the Congress Party in India.
 - (2) Explain the origin and evolution of parties after independence.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically examine the role of Left Parties in Indian Politics.
 - (2) "Contemporary Indian Politics is Multipolar but express through bipolarity." Discuss.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Ideology of the Telugu Desam
 - (2) Coalition Politics in India
 - (3) Impact of Religion on Indian Politics
 - (4) Role of Jan Sangh in Indian Politics.

4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Allies of the B.J.P.
- (2) Shriomani Akali Dal
- (3) *Four* features of Regional Parties
- (4) The concept of Multipolarity
- (5) Congress Dominant in the period of Indira Gandhi
- (6) Non-Congressism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतात काँग्रेस पक्षाच्या प्रभुत्व आणि न्हासावर निबंध लिहा.
- (2) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील राजकीय पक्षाचा उदय आणि विस्तार स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय राजकारणातील डावे पक्षांच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) “समकालीन भारतीय राजकारणाचे स्वरूप बहुध्रुवीय असले तरी प्रत्यक्षात ते दोन आघाड्यांच्या स्वरूपामार्फत व्यक्त होते.” चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) तेलगूदेसमची विचारप्रणाली
- (2) भारतातील आघाडीचे राजकारण
- (3) भारतीय राजकारणावर धर्माचा प्रभाव
- (4) भारतीय राजकारणात जनसंघाची भूमिका.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येक 100 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय जनता पार्टीचे सहकारी पक्ष
- (2) शिरोमणी अकाली दल
- (3) प्रादेशिक पक्षांची चार वैशिष्ट्ये
- (4) 'बहुध्रुवीकरण'ची संकल्पना
- (5) इंदिरा गांधीच्या कालखंडातील काँग्रेसचे वर्चस्व
- (6) गैर-काँग्रेसवाद.

[4703]-304

PO-015 : Political Process in South Asia

**(With reference to Pakistan, Sri Lanka,
Bangladesh and Nepal)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the Political Parties in Pakistan.
 - (2) Discuss Electoral Performance in Bangladesh.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss on the constitutional development of Nepal.
 - (2) Discuss the challenges before the Agriculture and Industrial Sector in Sri Lanka.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words) : [20]
 - (1) Role of clergy in the politics of Pakistan
 - (2) Nepali Congress (Democratic)
 - (3) Challenges before Industrial Sector in Bangladesh
 - (4) Political Parties in Sri Lanka.

4. Write short notes on *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) The role of Military in the Politics of Pakistan
- (2) The ideology of Political Parties in Nepal
- (3) The features of Political Parties in Sri Lanka
- (4) The role of Bureaucracy in Bangladesh
- (5) Pakistan Peoples Party
- (6) L.T.T.E.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) पाकीस्तानमधील राजकीय पक्षांवर चर्चा करा.
- (2) बांगलादेशमधील निवडणूक सुधारणांवर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) नेपाळमधील संविधानात्मक विकासाबाबत चर्चा करा.
- (2) श्रीलंकाच्या कृषी व औद्योगिक क्षेत्रापुढील आव्हानांवर चर्चा करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) पाकीस्तानच्या राजकारणात धर्मगुरुची भूमिका
- (2) नेपाळी काँग्रेस (प्रजासत्ताक)
- (3) बांगलादेशाच्या औद्योगिक क्षेत्रापुढील आव्हाने
- (4) श्रीलंकेतील राजकीय पक्ष.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) पाकिस्तानच्या राजकारणातील लष्कराची भूमिका
- (2) नेपाळमधील राजकीय पक्षाची विचारप्रणाली
- (3) श्रीलंकेतील राजकीय पक्षाची वैशिष्ट्ये
- (4) बांगलादेशमधील नौकरशाहीची भूमिका
- (5) पाकिस्तान पीपल्स पार्टी
- (6) एल.टी.टी.ई.

PO-16 : Research Methodology

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Define Hypothesis. Discuss the types and resources of Hypothesis.
 - (2) Write an essay on the Research Dissertation writing.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the nature and scope of Research Methodology.
 - (2) Define “Data Collection”. Discuss the sources of Data Collection.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain the types of References.
 - (2) Write an essay on Qualitative Research.
 - (3) Explain the Data Analysis.
 - (4) Discuss questionnaire as a technique of Data Collection.

4. Answer any *four* short notes on the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Report writing
- (2) Tabulation
- (3) Co-rrelation
- (4) Collection of Secondary Data
- (5) References and Bibliography
- (6) Empirical Research.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) गृहीतके म्हणजे काय ? गृहीतकांच्या स्रोतांची व प्रकारांची चर्चा करा.
- (2) संशोधन आराखडा यावर सविस्तर निबंध लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) संशोधन पद्धतीच्या स्वरूप व व्याप्तीवर चर्चा करा.
- (2) तथ्य संकलनाची व्याख्या करा. तथ्य संकलनाच्या स्रोतांवर चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) संदर्भ सूचीचे प्रकार सांगा.
- (2) गुणात्मक संशोधनावर निबंध लिहा.
- (3) तथ्यविश्लेषण तंत्र स्पष्ट करा.
- (4) तथ्यसंकलनाचे एक तंत्र म्हणून प्रश्नावली तंत्राची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येक 100 शब्दांत) : [20]

- (1) अहवाल लेखन
- (2) सारणीकरण
- (3) सहसंबंध
- (4) द्वितीय तथ्य-संकलन
- (5) संदर्भ आणि संदर्भसूची
- (6) प्रयोगात्मक संशोधन

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4703]-401

MA. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-C10 : Compulsory Paper

(Power and Society)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Define the term Authority. Discuss its nature in detail.

(2) Explain the changing perspective with regard to the liberal state.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the impact of political power upon bureaucratic decision making.

(2) Define Hegemony and explain its various types.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

- (1) End of ideology
- (2) Weberian approach to class
- (3) Characteristics of power
- (4) Features of Neo-liberal state.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Relationship between power and authority
- (2) Methods of exercising power
- (3) Perspective of state according to Weber
- (4) Characteristics of authority
- (5) Marxian concept of the state
- (6) Marxian approach to class.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) अधिसत्तेची व्याख्या लिहून अधिसत्तेचे स्वरूप सविस्तर लिहा.
- (2) उदारमतवादी राज्यसंदर्भातील बदलता परिप्रेक्ष्य स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) नोकरशाहीतील निर्णय प्रक्रियेवरील राजकीय सत्तेच्या प्रभावाची चर्चा करा.
- (2) प्रभुत्व या संकल्पनेची व्याख्या करा आणि त्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) विचारप्रणालीचा अंत
- (2) वेबरप्रणित वर्गविषयक दृष्टिकोन
- (3) सत्तेची वैशिष्ट्ये
- (4) नव-उदारमतवादी राज्याची वैशिष्ट्ये

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) सत्ता व अधिसत्तेतील परस्पर संबंध
- (2) सत्ता वापराच्या पद्धती
- (3) वेबरचा राज्यविषयक दृष्टिकोन
- (4) अधिसत्तेची वैशिष्ट्ये
- (5) मार्क्सप्रणित राज्य संकल्पना
- (6) मार्क्सवादी वर्गविषयी दृष्टिकोन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4703]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-C11 : Political Theory—Key Concepts

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain the different theories of Rights.

(2) Discuss the positive and negative dimensions of Liberty.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain the types of social justice

(2) Explain John Rawl's theory of Justice.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

- (1) Explain the Pluralist theory of Democracy.
- (2) Explain the meaning and types of Rights
- (3) Comment on the concept of Equality
- (4) Explain the problems of representation in Democracy.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Types of equality
- (2) Natural Rights
- (3) Types of Liberty
- (4) Human Rights
- (5) J.S. Mill's views on Liberty
- (6) Isaiah Berlin views on Liberty.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) [20]

- (1) हक्काचे विविध सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (2) स्वातंत्र्याच्या सकारात्मक आणि नकारात्मक आयामांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) [20]

- (1) सामाजिक न्यायाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) जॉन रॉल्सचा न्यायाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) लोकशाहीचा अनेकतावादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (2) हक्काचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा.
- (3) समता संकल्पनेवर भाष्य करा.
- (4) लोकशाहीमधील प्रतिनिधित्वाची समस्या स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) समतेचे प्रकार
- (2) नैसर्गिक हक्क
- (3) स्वातंत्र्याचे प्रकार
- (4) मानवी हक्क
- (5) जे. एस. मीलचे स्वातंत्र्यविषयक विचार
- (6) इसाया बर्लीनचे स्वातंत्र्यविषयक विचार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4703]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

(PO-C12 : Political Process in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Trace the changing nature of India's Party System.
 - (2) Critically evaluate the role of caste in Indian Politics.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically examine the impact of the new Economic Policy on India.
 - (2) Critically examine the policies of the Indian State regarding secularism.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Restructuring of constituencies
 - (2) Coalition politics
 - (3) Muslim Communal Politics
 - (4) Features of caste associations.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Problem of ethnicity and language
- (2) The 1977 election
- (3) Model of Mixed Economy
- (4) Special economic zone
- (5) Limitations of Dominant caste
- (6) Hindu communal politics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील पक्षपद्धतीच्या बदलत्या स्वरूपाचा शोध घ्या.
- (2) भारतीय राज्यकारणातील जातीच्या भूमिकेचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील नवीन आर्थिक धोरणाच्या प्रभावाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (2) धर्मनिरपेक्षतेच्या संदर्भात भारतीय राज्यांच्या धोरणाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) मतदार संघ पुनर्रचना
- (2) आघाड्याचे राजकारण
- (3) मुस्लीम जमातवादी राजकारण
- (4) जात संघटनांची वैशिष्ट्ये

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) वांशिकता आणि भाषेची समस्या
- (2) 1977 ची निवडणूक
- (3) मिश्र अर्थव्यवस्थेचे प्रारूप
- (4) विशेष आर्थिक क्षेत्र
- (5) प्रभुत्वशाली जातीच्या मर्यादा
- (6) हिंदु जमातवादी राजकारण.

Total No. of Questions—4+4+4+4] [Total No. of Printed Pages—8+4

Seat No.	
-------------	--

[4703]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2015

POLITICS

PO-017 : Optional Paper

(Human Rights)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the origin, functions and limitations of the National Human Rights Commission of India.

(2) State repression and terrorism are challenges before Human Rights. Discuss.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) 'Man is born free.' Discuss.

(2) Critically examine the worldwide challenges to Human Rights.

P.T.O.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

- (1) U.N. Covenant of civil and political rights.
- (2) Functions of National Commission of Minorities in India.
- (3) Relation between globalisation, democracy and Human Rights.
- (4) Impact of the Civil Liberty Movement in USA.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Role of the National Women's Commission
- (2) Right of education
- (3) Anti-poverty rights
- (4) Rights of people displaced by development projects
- (5) Human Rights and International Covenants
- (6) Caste atrocities in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (1) भारतातील राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाच्या उगमाची, कार्याची व मर्यादांची चर्चा करा.
- (2) राज्याचे दमण आणि दहशतवाद हे मानवी हक्कांपुढील आव्हाने आहेत. चर्चा करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
- (1) 'मनुष्य हा जन्मतः स्वतंत्र आहे.' चर्चा करा.
- (2) मानवी हक्कांसमोरील जागतिक आव्हानांचे टिकात्मक परिक्षण करा.
3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
- (1) संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या सनदेतील नागरी व राजकीय हक्क.
- (2) भारतातील राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोगाची कार्ये.
- (3) जागतिकीकरण, लोकशाही व मानवी हक्क यांच्यातील संबंध.
- (4) अमेरिकेतील नागरी स्वातंत्र्याच्या चळवळीचे फलित.
4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) राष्ट्रीय महिला आयोगाची भूमिका
- (2) शिक्षणाचा हक्क
- (3) गरीबी-विरोधी हक्क
- (4) विकास योजनाद्वारे विस्थापितांचे हक्क
- (5) मानवी हक्क आणि आंतरराष्ट्रीय करार
- (6) भारतातील जातीवर आधारलेला हक्क.

[4703]-404

PO-018 : Politics and Social Stratification

(Class-Caste and Gender)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the changing nature of caste in Indian Politics.
 - (2) Critically examine planning as a strategy for development and its limitations.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically examine Weber's theory of class.
 - (2) Critically examine the debates on Privatisation.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Politics of liberalisation
 - (2) Karl Marx's theory of Class
 - (3) Dominant castes in India
 - (4) Engendering politics.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Class politics in India
- (2) Patriarchy system
- (3) Workers in informal sector
- (4) Middle peasant castes
- (5) Caste and occupation
- (6) The mixed economy model.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय राजकारणातील जातीचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) विकासासाठी नियोजनाची व्यूहरचना आणि त्याच्या मर्यादांचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) वेबरच्या वर्ग सिद्धांताचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
- (2) खाजगीकरण संदर्भातील वाद-विवादाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) उदारीकरणामागील राजकारण
- (2) कार्ल मार्क्सची वर्ग संकल्पना
- (3) भारतातील प्रभुत्वशाली जात
- (4) लिंगभावाधिष्ठित राजकारण.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील वर्गांचे राजकारण
- (2) पितृसत्ताक पद्धती
- (3) असंघटित क्षेत्रातील कामगार
- (4) मध्यम शेतकरी जाती
- (5) जात आणि व्यवसाय
- (6) संमिश्र अर्थव्यवस्थेचे प्रारूप.

[4703]-404

PO-019 : Optional Paper
(Political Economy of India)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

- (1) Critically examine the political context of liberalisation and the politics associated with it.
- (2) Discuss the limits of Planning.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

- (1) Write an essay on the interface between class and caste in India.
- (2) Critically examine the debates on Privatization.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

- (1) The colonial legacy of state in India.

- (2) Impact of the growth service sector on the political economy of India.
- (3) Impact of privatization on the labour
- (4) Alternate models of development.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Objectives of privatisation
- (2) The agrarian class structure
- (3) The mixed economy model
- (4) The issue of Autonomy
- (5) Informalisation of the working class
- (6) The socialist pattern of development.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) उदारमतवादाचा राजकीय संदर्भ आणि त्या मागील राजकारण याचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
- (2) नियोजनाच्या मर्यादांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

(1) भारतातील जात व वर्ग यातील आंतरसंबंध यावर निबंध लिहा.

(2) खाजगीकरण संदर्भातील वाद-विवादाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

(1) भारतीय राज्याचा वसाहतिक वारसा.

(2) भारतीय अर्थकारणावरील सेवा क्षेत्राच्या वाढीचा परिणाम.

(3) कामगार वर्गावरील खाजगीकरणाचा प्रभाव.

(4) विकासाचे पर्यायी प्रारूप.

4. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

(1) खाजगीकरणाची वैशिष्ट्ये

(2) कृषीधिष्ठित वर्गरचना

(3) संमिश्र अर्थव्यवस्थेचे प्रारूप

(4) स्वायत्ततेचा प्रश्न

(5) कामगार वर्गाचे असंघटीकरण

(6) विकासाचा समाजवादी आकृतीबंध.

PO-020 : Optional Paper
(Globalisation and the State)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the Transnational Associations as an agency of Rule of Law.
 - (2) Explain the challenges to nation-state in the age of globalisation.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the concept of intervention state with reference of developing countries.
 - (2) Explain the impacts of globalisation on modern state.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Privatisation and Rule of Law.
 - (2) Crises of legitimacy
 - (3) Changing concept of Rule of Law
 - (4) Nature of sub-nationalism.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Multinational Companies
- (2) Nuclear threats
- (3) Nature of intervention
- (4) Limitation of legitimacy
- (5) Post-colonial states
- (6) Causes of terrorism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) कायद्याच्या राज्याचे अभिकरण म्हणून बहुराष्ट्रीय संघटनांची माहिती स्पष्ट करा.
- (2) जागतिकीकरणाच्या युगातील राष्ट्राज्यासमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) विकसनशील देशांच्या संदर्भात हस्तक्षेपी राज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) आधुनिक राज्यावरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) खाजगीकरण आणि कायद्याचे राज्य.
- (2) अधिमान्यतेचा न्हास.
- (3) कायद्याच्या राज्याची बदलती संकल्पना.
- (4) उप-राष्ट्रवादाचे स्वरूप.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) बहुराष्ट्रीय कंपन्या
- (2) आण्विक धोके
- (3) हस्तक्षेपाचे स्वरूप
- (4) अधिमान्यतेच्या मर्यादा
- (5) उत्तर-वसाहतवारी राज्ये
- (6) दहशतवादाची कारणे.